ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Розвиток зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності»

«Development of Foreign Economic Operations of Australia and New Zealand in the Conditions of Uncertainty»

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»
Грицько Христіна Юріївна
Керівник: д.е.н., проф. Якубовський С.О._____
Рецензент: д.е.н., проф. Горняк О.В.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ _ від __ _____ 2025 р.
Завідувач кафедри

_____ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій

Захищено на засіданні ЕК №
протокол №___від _____06.2025 р.
Оцінка_____/_____/_____
Голова ЕК

_____ ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ...…..…… 5

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ КОМПОНЕНТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ…….. 15

2.1. Особливості формування балансів торгівлі товарами та послугами Австралії та Нової Зеландії……...… 15

2.2. Порівняльна характеристика доходів і балансу поточного рахунку зовнішньоекономічної діяльності Австралії та Нової Зеландії …..... 20

2.3. Фінансові рахунки Австралії та Нової Зеландії: структурний аналіз та тенденції розвитку……..… 27

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ З УКРАЇНОЮ……. 36

ВИСНОВКИ…….. 43

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...….... 46

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, що дедалі більше характеризується економічною турбулентністю, зростаючими геополітичними ризиками, кліматичними викликами та структурною перебудовою глобальних ланцюгів постачання, зовнішньоекономічна діяльність країн набуває нових форм і значення. Зміни у глобальному економічному середовищі, спричинені пандемією COVID-19, агресією Росії проти України, торговельними війнами та енергетичною кризою, змушують держави адаптувати свої економічні стратегії до умов невизначеності. В цьому контексті особливого значення набуває дослідження досвіду Австралії та Нової Зеландії – країн, що не лише демонструють високу гнучкість і стійкість до зовнішніх шоків, а й активно трансформують свою зовнішньоекономічну політику відповідно до нових глобальних викликів.

Австралія та Нова Зеландія, як високорозвинені держави з відкритою економікою, суттєво залежать від зовнішньої торгівлі, експорту сировини, агропромислової продукції, а також залучення іноземних інвестицій. Їхня активна участь у регіональних інтеграційних ініціативах, таких як CPTPP, RCEP та APEC, свідчить про намагання забезпечити стабільний розвиток навіть в умовах глобальних змін. Аналіз досвіду цих країн дозволяє не лише краще зрозуміти механізми ефективної адаптації до зовнішніх викликів, але й окреслити можливості для інших країн, зокрема України, у вибудовуванні нової моделі зовнішньоекономічної взаємодії.

Для України, яка сьогодні знаходиться в умовах повномасштабної війни, але водночас активно вибудовує нові економічні зв’язки з партнерами по всьому світу, включно з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону, вивчення зовнішньоекономічного досвіду Австралії та Нової Зеландії є вкрай важливим. Це дозволить формувати ефективні моделі післявоєнного відновлення та інтеграції в глобальні ринки. Вивчення стратегій, що забезпечили стабільність зовнішньої торгівлі цих країн в умовах нестабільності, може стати орієнтиром

для України на шляху до економічного зростання, залучення інвестицій і розширення торговельних можливостей у нових геоекономічних умовах.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у виявленні сучасних тенденцій, особливостей та перспектив розвитку зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах глобальної невизначеності, а також у визначенні можливостей адаптації позитивного досвіду цих країн до українського контексту з метою.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення у кваліфікаційній роботі наступних **завдань**: ознайомитись з теоретичними основами аналізу розвитку зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності; виявити особливості формування поточних рахунків платіжних балансів Австралії та Нової Зеландії; дослідити динаміку та структуру фінансових рахунків Австралії та Нової Зеландії; охарактеризувати особливості зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії з Україною.

Об'єктом дослідження – є економіки Австралії та Нової Зеландії.

Предметом дослідження – є теоретичні основи та прикладні аспекти розвитку зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження**. Зокрема, використано методи аналізу та синтезу для вивчення теоретичних засад зовнішньоекономічної діяльності, метод порівняльного аналізу для оцінки динаміки та структури зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії, а також методи статистичного аналізу й узагальнення офіційних макроекономічних даних. Крім того, застосовано елементи індукції та дедукції для формулювання висновків і рекомендацій щодо можливостей використання досвіду досліджуваних країн у зовнішньоекономічній політиці України.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У першому розділі кваліфікаційної роботи проаналізуємо результати досліджень іноземних вчених стосовно розвитку зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності.

У контексті вивчення зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності особливої уваги заслуговують наступні новітні дослідження. Зокрема, аналітична доповідь «Економічні перспективи Австралії та Нової Зеландії у 2025 році: стабільність в умовах невизначеності» акцентує увагу на тому, що економіки обох країн продовжують стикатися з системними викликами, зумовленими глобальними торговельними дисбалансами, енергетичними шоками, зміною монетарних політик у провідних центрах сили (зокрема США та Китаї), а також зростанням геополітичної турбулентності у Індо-Тихоокеанському регіоні [1].

Автори зазначеного дослідження наголошують, що Австралія, з одного боку, має відносно стійкий макроекономічний фундамент: за прогнозами, у 2025 році її реальний ВВП зросте на 1,8%, а рівень інфляції стабілізується на рівні 2,3%, що дозволить утримувати контроль над поточним рахунком у межах керованого дефіциту. При цьому країна демонструє гнучкість у диверсифікації зовнішньоекономічних зв’язків, поступово переорієнтовуючи експортні потоки з Китаю на ринки Південно-Східної Азії та США. Однак, водночас, значна залежність від експорту сировини, нестабільність глобального попиту на мінеральні ресурси, а також загрози зміни клімату ставлять перед австралійським урядом нові виклики у сфері зовнішньоекономічного прогнозування.

Нова Зеландія, своєю чергою, зберігає нижчі темпи економічного зростання - 0,8% у 2025 році, за даними ОЕСР, - при більш вразливій структурі

платіжного балансу. Основні проблеми тут пов’язані з високою залежністю від експорту до Китаю, нестабільністю доходів від туризму та сільського господарства, а також зростаючим борговим навантаженням. У цьому контексті зовнішньоекономічні операції Нової Зеландії демонструють більш жорстке реагування на глобальну невизначеність, зокрема у вигляді скорочення обсягів іноземних інвестицій, послаблення валюти та зниження попиту на новозеландську продукцію на міжнародних ринках.

Обидві країни, попри відмінності у структурі економіки, проводять активну монетарну та фіскальну політику з метою стабілізації зовнішньоекономічних показників. Вони посилюють двосторонні й багатосторонні торговельні угоди, розширюють дипломатичні формати економічної співпраці та беруть активну участь у глобальних ініціативах з реформування світової торгівлі. Аналіз зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії дозволяє не лише відстежити адаптивні механізми держав до нових геоекономічних викликів, а й закласти теоретичну основу для порівняльного дослідження платіжних балансів в умовах невизначеності.

Отже, зазначене дослідження є цінним як з емпіричної, так і з концептуальної точки зору. Воно дозволяє поєднати макроекономічні показники з політичними чинниками, що формують поведінку країн на зовнішньоекономічній арені, а також окреслити сучасні тренди в управлінні платіжним балансом у відкритих економіках, що діють в умовах зростаючих глобальних ризиків.

У контексті вивчення зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності важливе місце посідає OECD Economic Outlook 2024, який надає комплексний аналіз макроекономічної ситуації обох країн, зокрема - особливості функціонування поточних і фінансових рахунків на тлі глобальної нестабільності. У першому розділі кваліфікаційної роботи цей документ виступає ключовим джерелом емпіричних даних та концептуального розуміння змін у зовнішньоекономічній політиці країн у відповідь на зовнішні шоки [2].

У випадку Австралії звіт фіксує уповільнення економічного зростання до 1,5% у 2024-2025 роках на тлі жорсткої монетарної політики та скорочення споживчої активності. Це безпосередньо позначається на експортному потенціалі країни: спад попиту з боку Китаю, одного з основних торговельних партнерів, створює дисбаланс у торговому рахунку. Водночас, незважаючи на згортання окремих інвестиційних потоків, Австралія демонструє поступове збільшення припливу портфельних інвестицій у зв'язку з підвищеною прибутковістю державних облігацій. Структурна трансформація економіки, що супроводжується "озелененням" енергетики, теж позначається на фінансовому рахунку: зростає частка іноземних інвестицій у відновлювану енергетику, а це, у свою чергу, активізує зобов'язання за статтею "прямі іноземні інвестиції".

Ще одним важливим фактором зовнішньоекономічного профілю Австралії є її участь у багатосторонніх угодах, таких як CPTPP та RCEP, що відкриває нові можливості для диверсифікації експортних напрямів. Тим не менш, за даними ОЕСР, країна продовжує стикатися з викликами, пов'язаними зі зміною глобальних логістичних маршрутів та нестабільністю світових цін на сировину. Це посилює вразливість поточного рахунку, роблячи зовнішньоекономічну політику ще більш залежною від цінових коливань.

Нова Зеландія має ще складнішу ситуацію: прогнозоване зростання ВВП у 2025 році не перевищить 1,1%, а обсяги експорту перебувають під тиском через зменшення глобального попиту на молочні продукти та інші сільськогосподарські товари. У доповіді наголошується, що зростання торгового дефіциту поєднується з низьким рівнем припливу іноземного капіталу. Значною проблемою є висока вартість залучення зовнішніх ресурсів у національну економіку: інвестори вимагають премії за ризик у зв'язку зі зниженням кредитного рейтингу країни. Водночас зберігається тенденція до збільшення трансфертів у вигляді приватних грошових переказів з-за кордону, що певною мірою компенсує дефіцит по фінансовому рахунку.

Також варто відзначити активну політику Нової Зеландії у сфері кліматичного фінансування, що позитивно впливає на співвідношення зовнішніх запозичень та внутрішніх інвестицій. За даними ОЕСР, країна активно залучає кошти для реалізації проєктів енергетичної трансформації, що формує нову структуру фінансового рахунку, орієнтовану на "зелені" облігації та ESG-капітал [2].

Таким чином, дані, наведені у доповіді, дають змогу здійснити порівняльний теоретико-практичний аналіз особливостей зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності. Вони демонструють, як обидві країни адаптують свою зовнішню торгівлю, інвестиційні стратегії та фінансову політику до змін у глобальному середовищі. Водночас звіт дозволяє виявити ключові відмінності між двома країнами, зокрема, у ступені диверсифікованості експорту, рівні зовнішньої заборгованості та інституційній готовності до протидії зовнішньоекономічним шокам. Це, у свою чергу, створює міцну теоретичну й аналітичну базу для подальших розділів кваліфікаційної роботи, присвячених емпіричному дослідженню платіжних балансів.

У контексті вивчення зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності особливої уваги заслуговує наукова праця Голдріча Дж. А. та Пателя С. (2024) під назвою «Різні кошмари, спільні мрії? Оборонне, економічне, регуляторне та міжлюдське співробітництво Австралії та Нової Зеландії», опублікована в Australian Journal of International Affairs [3]. У першому розділі кваліфікаційної роботи це дослідження дозволяє окреслити структурні основи економічної взаємодії двох держав, які мають спільну історію, спільні виклики та спільне прагнення до стабільності у змінному глобальному середовищі.

Автори зосереджують увагу на тому, що Австралія та Нова Зеландія, хоча й мають різні масштаби економіки та зовнішньополітичних впливів, об’єднані в рамках численних двосторонніх та регіональних ініціатив, серед яких ключовим є угода ANZCERTA (Угода про тісніші економічні відносини

між Австралією та Новою Зеландією). Ця угода не лише сприяє формуванню єдиного економічного простору, але й суттєво спрощує взаємний рух товарів, послуг, інвестицій і трудових ресурсів. У роботі акцентується, що така економічна інтеграція створює для обох країн додатковий буфер стабільності на випадок зовнішніх економічних шоків - як, наприклад, пандемія COVID-19 або загострення напруженості в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

З позиції платіжного балансу, інтеграція у форматі ANZCERTA має вагомий вплив на структуру поточних та фінансових операцій обох держав. Автори підкреслюють, що попри певні структурні відмінності Австралія є експортером сировини, а Нова Зеландія – сільськогосподарської продукції - обидві країни послідовно реформують регуляторне середовище, щоб посилити свою глобальну конкурентоспроможність. Це відображається, зокрема, у зростанні прямих іноземних інвестицій, активізації торгівлі з партнерами Азійсько-Тихоокеанського регіону, а також у зміцненні національних валют упродовж 2023-2024 років, попри зростання геоекономічної невизначеності.

У статті також наголошується, що взаємодія між Австралією та Новою Зеландією не обмежується лише економічним виміром: вона включає також тісну координацію у сфері безпеки, регуляторної гармонізації та гуманітарної мобільності. Саме цей багатовекторний підхід до співпраці дозволяє зменшувати вразливість до глобальних ризиків та швидко адаптувати зовнішньоекономічні стратегії відповідно до нових викликів, зокрема, зміни ланцюгів постачання, політика протекціонізму, фінансова нестабільність на ринках капіталу тощо.

У контексті кваліфікаційної роботи ця публікація дозволяє сформувати чітке теоретичне уявлення про особливості зовнішньоекономічного функціонування Австралії та Нової Зеландії як відкритих економік, що прагнуть не лише диверсифікувати торговельні зв’язки, а й побудувати сталу модель співробітництва в регіоні з високим рівнем геополітичної турбулентності. Поглиблене співробітництво між цими країнами, описане в статті, забезпечує їм стратегічну перевагу у періоди глобальної

невизначеності, зокрема у забезпеченні стабільності фінансових рахунків, балансу поточних операцій і валютної політики.

Отже, це дослідження є цінним джерелом у розкритті теоретичних засад взаємозалежності відкритих економік в умовах глобальних ризиків. Воно поглиблює аналітичну базу кваліфікаційної роботи, дозволяючи обґрунтувати, чому саме Австралія та Нова Зеландія є релевантними прикладами для вивчення трансформації зовнішньоекономічних операцій в умовах невизначеності.

У контексті дослідження зовнішньоекономічних операцій Австралії в умовах глобальної невизначеності особливої уваги заслуговує аналітична праця «Економіка Австралії у 2023–2024 роках: рух вузькою стежкою» [6], підготовлена Департаментом Казначейства Австралії. Ця публікація є складовою офіційного економічного звіту, в якому глибоко аналізується макроекономічне середовище країни в умовах глобальних викликів, таких як геополітична нестабільність, цінова волатильність на сировинних ринках, жорстка монетарна політика провідних центральних банків та наслідки пандемії COVID-19.

Значна увага у звіті приділяється впливу зовнішніх факторів на ключові макропоказники: темпи зростання ВВП, рівень інфляції, зайнятості, динаміку зовнішньої торгівлі та інвестиційні потоки. Особливо важливою у контексті теми кваліфікаційної роботи є оцінка ролі експорту природних ресурсів у формуванні поточного рахунку платіжного балансу. Автори звіту зазначають, що зниження попиту з боку Китаю та нестабільність на енергетичних ринках у 2023–2024 роках призвели до зменшення надходжень від експорту залізної руди, вугілля та ЗПГ, що негативно вплинуло на торговельне сальдо.

У документі також відзначено гнучкість австралійської економіки у відповіді на зовнішні виклики. Через застосування плаваючого валютного курсу, стратегічне зміцнення зв’язків з країнами Південно-Східної Азії, а також адаптацію до нових логістичних умов, Австралії вдалося зберегти макроекономічну рівновагу. У звіті підкреслюється необхідність структурної

диверсифікації експорту та стимулювання внутрішніх інвестицій як засобу зниження вразливості перед зовнішніми шоками.

Для першого розділу кваліфікаційної роботи дана праця має вагоме значення, оскільки надає системний огляд того, як зовнішні економічні потрясіння відображаються на ключових складових платіжного балансу, зокрема на торговельному та фінансовому рахунках. Водночас звіт демонструє приклад ефективної фіскально-монетарної координації, що сприяє підтриманню макроекономічної стійкості в умовах невизначеності.

Отже, публікація «Економіка Австралії у 2023–2024 роках: рух вузькою стежкою» є фундаментальним джерелом для розуміння зовнішньоекономічної динаміки Австралії. Вона підсилює аргументи щодо необхідності стратегічного переосмислення зовнішньоекономічної політики у відкритих економіках, таких як австралійська, та підтверджує доцільність дослідження трансформації платіжного балансу в умовах глобальної турбулентності.

У контексті вивчення зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності вагоме місце займає дослідження “Наскільки вразливою є Нова Зеландія до економічних шоків у своїх основних торговельних партнерів?”, підготовлене Г. Скоубі та співавторами у 2024 році для Міністерства фінансів Нової Зеландії [7]. У першому розділі кваліфікаційної роботи ця праця відіграє ключову роль у розкритті теоретичних і емпіричних основ оцінювання чутливості відкритої економіки до зовнішніх шоків, зокрема з боку Китаю, США, Євросоюзу та Австралії як основних торговельних партнерів.

У статті проведено модельну оцінку ефектів, які зовнішні потрясіння можуть чинити на новозеландську економіку, зокрема на торговий баланс, інвестиційні потоки та курс національної валюти. Автори застосували структурну макроеконометричну модель NZTM (Модель Казначейства Нової Зеландії), яка дозволяє оцінити як прямі, так і непрямі наслідки падіння попиту, фінансової турбулентності або зміни глобальних умов торгівлі. Зокрема, зниження темпів зростання економіки Китаю на 1% може зумовити

скорочення новозеландського експорту на понад 1,5%, що, у свою чергу, вплине на скорочення реального ВВП на 0,3–0,5% та погіршення поточного рахунку.

Згідно з дослідженням, найбільша вразливість Нової Зеландії полягає у високій залежності від зовнішнього попиту на обмежену номенклатуру товарів, насамперед, молочну продукцію, м’ясо, деревину. Така концентрація експорту обмежує гнучкість країни у випадку глобального попиту або цінових коливань.

Крім того, автори підкреслюють, що зовнішньоекономічні ризики для Нової Зеландії зростають через її фінансову відкритість: велика частка зовнішніх боргових зобов’язань та залежність від іноземного фінансування ускладнюють підтримання стабільності фінансового рахунку в періоди невизначеності.

Водночас дослідження демонструє, що адаптаційна здатність Нової Зеландії, хоча й обмежена, базується на кількох ключових чинниках: незалежна валютна політика, значна гнучкість обмінного курсу, високий рівень інституційної довіри до макроекономічного управління. Автори рекомендують диверсифікацію торговельних партнерів, зміцнення регіонального співробітництва та розвиток нових експортних галузей як стратегічні напрями зниження вразливості.

У межах кваліфікаційної роботи ця праця дозволяє глибше зрозуміти структурні обмеження та ризики, що постають перед малими відкритими економіками в періоди глобальної невизначеності. Вона підкреслює, що не лише обсяги зовнішньоекономічних операцій, а й їхня структура, якість управління ризиками та рівень диверсифікації торговельних зв’язків визначають стійкість країн до зовнішніх шоків. Таким чином, ця публікація створює важливе підґрунтя для подальшого аналізу фінансової стабільності Нової Зеландії та її зовнішньоекономічних стратегій.

Отже, у першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено теоретичне узагальнення та аналіз новітніх досліджень щодо функціонування

зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах глобальної невизначеності. Результати розгляду свідчать про суттєві трансформаційні процеси, які охоплюють структуру поточних і фінансових рахунків платіжних балансів обох країн.

Австралія демонструє вищий рівень адаптивності до глобальних викликів, зокрема завдяки ширшій диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків, активній інтеграції до регіональних торговельних угод (CPTPP, RCEP), а також стратегічному переорієнтуванню експорту в умовах зниження попиту з боку Китаю.

На відміну від Австралії, Нова Зеландія виявляє більшу вразливість до зовнішніх шоків через обмежену товарну номенклатуру експорту, високий рівень зовнішньої заборгованості та залежність від іноземного фінансування. Водночас, обидві країни, за даними OECP і національних звітів, впроваджують активну монетарну і фіскальну політику, спрямовану на утримання макроекономічної стабільності, підтримку інвестиційної привабливості та стимулювання енергетичної трансформації через залучення «зелених» інвестицій.

Інтеграційна взаємодія між Австралією та Новою Зеландією у рамках угоди ANZCERTA має істотний вплив на структуру зовнішньоекономічної діяльності, забезпечуючи взаємну стабілізацію платіжних балансів. Становлення єдиного економічного простору сприяє підвищенню конкурентоспроможності та дозволяє країнам формувати колективні антикризові стратегії в умовах зростаючих глобальних ризиків.

Важливим аналітичним підґрунтям для дослідження стали праці Goldman Sachs, OECP, Міністерства фінансів Нової Зеландії та Казначейства Австралії, що надали комплексний погляд на ефективність механізмів зовнішньоекономічної адаптації.

Модель NZTM показала здатність точно відтворювати вплив зовнішніх шоків на макропоказники Нової Зеландії, а також виявила критичну залежність від економік партнерів – передусім Китаю. Це акцентує на

необхідності диверсифікації ринків збуту і трансформації експортно-орієнтованих галузей.

Таким чином, теоретичні основи, викладені в першому розділі, дозволяють чітко ідентифікувати ключові фактори впливу глобальної невизначеності на зовнішньоекономічні операції Австралії та Нової Зеландії, а також сформувати методологічне підґрунтя для подальшого емпіричного аналізу трансформації платіжних балансів цих країн у наступних розділах кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ КОМПОНЕНТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ

2.1. Особливості формування балансів торгівлі товарами та послугами Австралії та Нової Зеландії

В умовах посилення глобальної економічної невизначеності, спричиненої геополітичними конфліктами, змінами кліматичної політики, порушенням ланцюгів постачання та зростанням протекціоністських тенденцій, питання формування та динаміки балансів торгівлі товарами та послугами набуває особливої значущості для відкритих економік, таких як Австралія та Нова Зеландія. Обидві країни мають високу ступінь інтеграції у світову торговельну систему, залежать від експорту сировинних ресурсів, аграрної продукції, освітніх і туристичних послуг, що робить їх чутливими до зовнішніх шоків і змін у глобальному попиті.

Аналіз специфіки формування торговельного балансу дозволяє не лише оцінити стійкість зовнішньоекономічних позицій зазначених країн, а й виявити структурні виклики, пов’язані з обмеженою диверсифікацією експорту, залежністю від обмеженої кількості торговельних партнерів та вразливістю до змін у ціновій кон’юнктурі світових ринків. Зокрема, зниження попиту з боку Китаю, трансформація глобального енергетичного ринку та наслідки пандемії COVID-19 серйозно позначилися на динаміці експорту як товарів, так і послуг, особливо в таких галузях, як освіта, туризм і транспорт.

У цьому контексті вивчення особливостей формування балансів торгівлі товарами та послугами Австралії та Нової Зеландії є надзвичайно актуальним для розуміння ефективності їхньої зовнішньоекономічної політики, виявлення потенційних зон уразливості та напрацювання стратегій диверсифікації експорту й адаптації до нових глобальних викликів. Це дослідження також має прикладне значення для формування прогнозних моделей і розробки політичних рішень у сфері зовнішньої торгівлі.

Таблиця 2.1

Динаміка зовнішньої торгівлі Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Баланс торгівлі Австралії	47648	39313	86043	112432	84018	45103
Експорт Австралії	271565	251052	344278	412862	371939	341774
Імпорт Австралії	223918	211739	258235	300430	287921	296670
Баланс торгівлі Нової Зеландії	-2437	1478	-4133	-7750	-7430	-5238
Експорт Нової Зеландії	39687	38280	45097	46174	42540	43294
Імпорт Нової Зеландії	42125	36801	49230	53925	49970	48531

Джерело: складено автором на основі даних [13-14].

Результати аналізу даних таблиці 2.1 свідчать про те, що упродовж 2019-2024 років зовнішня торгівля Австралії та Нової Зеландії демонструвала відчутні розбіжності за основними показниками обсягів експорту, імпорту та сальдо торгового балансу. Австралія, як значно більша за економічними масштабами держава, протягом усього періоду суттєво переважала Нову Зеландію за обсягами зовнішньоторговельного обігу. Так, обсяги експорту Австралії у 2019 році становили 271,6 млрд дол., а вже у 2021 році зросли до 344,3 млрд дол., досягнувши піку у 2022 році на рівні 412,9 млрд дол. Попри подальше зниження до 341,8 млрд дол. у 2024 році, рівень експорту залишився значно вищим, ніж до пандемії.

Імпорт Австралії також демонстрував тенденцію до зростання: з 223,9 млрд дол. у 2019 році до максимуму в 300,4 млрд дол. у 2022 році. Надалі спостерігалося певне зниження до 296,7 млрд дол. у 2024 році, що свідчить про стабілізацію внутрішнього попиту та певне коригування структури споживання.

Важливо зазначити, що найбільш вигідна для Австралії ситуація зафіксована у 2022 році, коли сальдо торгового балансу становило 112,4 млрд дол. Зокрема, це пояснюється високим попитом на австралійські сировинні ресурси та сприятливою ціновою кон’юнктурою на глобальних ринках. Проте

вже у 2024 році торгове сальдо знизилося до 45,1 млрд дол., що пов’язано з поступовим зменшенням світових цін на ключові експортні товари Австралії, зокрема залізну руду та вугілля.

На тлі позитивної динаміки в Австралії, зовнішньоторговельна ситуація Нової Зеландії виглядала значно скромніше та характеризувалася хронічним дефіцитом торгового балансу протягом більшості років досліджуваного періоду.

У 2019 році сальдо становило -2,4 млрд дол., що свідчило про переважання імпорту (42,1 млрд дол.) над експортом (39,7 млрд дол.). Тимчасовий профіцит у 1,5 млрд дол. у 2020 році пояснюється не стільки зростанням експорту, скільки зниженням імпорту внаслідок пандемічних обмежень.

Починаючи з 2021 року, Нова Зеландія знову увійшла у фазу стійкого дефіциту, який у 2022 році досяг -7,8 млрд дол., що стало найгіршим показником за період.

Попри деяке зростання експорту з 39,7 млрд дол. у 2019 році до 43,3 млрд дол. у 2024 році, зростання імпорту було ще більш значним із 42,1 млрд дол. у 2019 році до 48,5 млрд дол. у 2024 році. Це вказує на підвищену залежність економіки Нової Зеландії від імпортованих товарів, зокрема машин, нафтопродуктів та засобів виробництва, що обмежує її здатність до досягнення торговельного балансу.

Отже, порівняння динаміки зовнішньої торгівлі свідчить про суттєві структурні відмінності між Австралією та Новою Зеландією. Австралія зберігає статус потужного експортера сировинних ресурсів і здатна формувати значні позитивні торговельні сальдо, тоді як Нова Зеландія стикається з обмеженнями експортного потенціалу та хронічним дефіцитом. Така ситуація вимагає перегляду торговельної стратегії Нової Зеландії з акцентом на розширення експорту з високою доданою вартістю та диверсифікацію торговельних ринків.

Таблиця 2.2

Динаміка торгівлі послугами Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Баланс послуг Австралії	-6343	3726	-4114	-26423	-24721	-25280
Експорт послуг Австралії	70872	50302	45919	53128	76569	83386
Імпорт послуг Австралії	77215	46576	50033	79551	101290	108666
Баланс послуг Нової Зеландії	2631	576	-3930	-6115	-1953	-962
Експорт послуг Нової Зеландії	18188	11892	9825	11310	16489	18505
Імпорт послуг Нової Зеландії	15557	11317	13754	17424	18441	19467

Джерело: складено автором на основі даних [15-16].

Результати аналізу даних, наведених у таблиці 2.2, свідчать про те, що у 2019-2024 роках торгівля послугами в Австралії та Новій Зеландії зазнала суттєвих змін, зумовлених як внутрішніми економічними трансформаціями, так і глобальними зовнішніми викликами, передусім пандемією COVID-19. Обидві країни мають значну частку експорту послуг у своїй зовнішньоекономічній діяльності, особливо в секторах освіти, туризму та транспортних послуг, однак їхній баланс і масштаби різняться.

Австралія традиційно має значно більші обсяги торгівлі послугами. У 2019 році експорт послуг становив 70,9 млрд дол., а імпорт 77,2 млрд дол., що призвело до дефіциту у 6,3 млрд дол. Протягом пандемічного 2020 року ситуація змінилася: експорт знизився до 50,3 млрд дол., але ще сильніше скоротився імпорт до 46,6 млрд дол., що забезпечило Австралії несподіваний профіцит у 3,7 млрд дол. Такий зсув пояснюється суворими обмеженнями на міжнародні подорожі, що різко зменшило витрати австралійців за кордоном.

Однак уже з 2021 року ситуація знову змінилася, та імпорт почав стрімко зростати (до 50,0 млрд дол.), а експорт залишався відносно низьким (45,9 млрд дол.), що призвело до дефіциту 4,1 млрд дол. Пік негативного балансу припав на 2022 рік – 26,4 млрд дол., коли імпорт сягнув 79,6 млрд дол., а експорт залишився на рівні 53,1 млрд дол. У наступні роки, незважаючи на

поступове зростання експорту (до 83,4 млрд дол. у 2024 році), темпи зростання імпорту були ще вищими (108,7 млрд дол. у 2024 році). Відповідно, дефіцит балансу послуг залишався стійко негативним: -24,7 млрд дол. у 2023 році та -25,3 млрд дол. у 2024 році. Це свідчить про структуральну проблему – високий рівень споживання імпортних послуг, який не компенсується доходами від експорту.

У Нової Зеландії масштаби торгівлі послугами значно менші, але структура й тенденції також варто проаналізувати. У 2019 році країна мала позитивне сальдо у 2,6 млрд дол.: експорт становив 18,2 млрд дол., а імпорт 15,6 млрд дол. Проте вже у 2020 році в умовах карантинних обмежень експорт різко скоротився до 11,9 млрд дол., а імпорт до 11,3 млрд дол., що зменшило профіцит до 0,6 млрд дол.

Після цього країна зіткнулася з негативним балансом. У 2021 році сальдо становило -3,9 млрд дол., у 2022 році - -6,1 млрд дол., що стало найбільшим дефіцитом за аналізований період. Надалі ситуація поступово покращувалася, хоча повного виходу на профіцит досягти не вдалося: у 2023 році дефіцит скоротився до -1,95 млрд дол., а у 2024 до -0,96 млрд дол. Варто зазначити, що до 2024 року експорт послуг майже відновився до докризового рівня (18,5 млрд дол.), а імпорт перевищив попередні показники, досягнувши 19,5 млрд дол. Це свідчить про зростання зовнішнього попиту, але також вказує на уразливість країни до імпортної залежності в секторах послуг.

Загалом, у порівнянні між двома країнами можна виділити кілька ключових моментів. По-перше, Австралія має значно вищі абсолютні обсяги торгівлі послугами, але й глибший структурний дефіцит, особливо в післяпандемічні роки. По-друге, Нова Зеландія продемонструвала більшу гнучкість у стримуванні імпорту та швидше відновлення експортного потенціалу, що дозволило зменшити дефіцит. По-третє, обидві країни залишаються залежними від зовнішнього попиту на туристичні, освітні та транспортні послуги, і коливання на глобальних ринках миттєво позначаються на їхніх балансах.

Таким чином, обидві економіки потребують стратегій диверсифікації джерел експорту послуг і стимулювання внутрішнього виробництва послуг для зменшення дефіциту. Особливо актуальним є розвиток цифрових послуг, фінансових сервісів і високотехнологічних консультацій, які можуть забезпечити більш стабільне зростання і конкурентоспроможність у глобальній економіці.

2.2. Порівняльна характеристика доходів і балансу поточного рахунку зовнішньоекономічної діяльності Австралії та Нової Зеландії

Аналіз доходів і балансу поточного рахунку зовнішньоекономічної діяльності є надзвичайно важливим для оцінки фінансової стабільності, зовнішньоекономічної стійкості та ефективності участі країни у міжнародному поділі праці.

Поточний рахунок, що охоплює торгівлю товарами та послугами, первинні та вторинні доходи, відображає не лише рівень відкритості економіки, а й здатність держави забезпечувати приплив іноземної валюти, необхідної для підтримки стабільного економічного зростання. Саме баланс цього рахунку свідчить про дефіцитність або профіцитність зовнішньоекономічної діяльності, визначаючи перспективи зовнішнього фінансування, обмінного курсу та боргового навантаження.

У цьому контексті порівняльна характеристика Австралії та Нової Зеландії є актуальною, адже обидві країни мають схожі інституційні засади, належать до групи розвинених держав і активно взаємодіють із глобальними ринками, однак демонструють відмінні результати у формуванні поточного рахунку.

Вплив пандемії, коливання цін на сировину, зміни у світовому попиті на освітні та туристичні послуги, а також структурні особливості економік зумовили різну динаміку доходів і зовнішньоторговельного балансу. Вивчення цих відмінностей дозволяє глибше зрозуміти чинники економічної стійкості та виробити практичні рекомендації для оптимізації зовнішньоекономічної політики в умовах нових глобальних викликів.

Таблиця 2.3

Динаміка первинних доходів Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо первинних доходів Австралії	-41132	-16703	-38585	-78501	-63373	-53722
Надходження первинних доходів до Австралії	47523	41931	50980	62878	63335	71616
Виплати первинних доходів Австралією	88655	58633	89566	141380	126708	125338
Сальдо первинних доходів Нової Зеландії	-5801	-4004	-6499	-7528	-7728	-9129
Надходження первинних доходів до Нової Зеландії	6038	5504	6918	6570	7812	7873
Виплати первинних доходів Новою Зеландією	11838	9507	13417	14098	15542	17001

Джерело: складено автором на основі даних [18, 20].

Результати дослідження свідчать про те, що упродовж 2019-2024 років як Австралія, так і Нова Зеландія фіксували стійкий негативний баланс первинних доходів, що свідчить про перевищення виплат за первинними доходами над надходженнями.

Проте масштаби дефіциту у цих країнах суттєво відрізнялися: Австралія демонструвала значно більші за обсягом сальдо, що у 2022 році сягнуло максимуму у -78,5 млрд дол., у той час як у Нової Зеландії в той самий рік цей показник становив лише -7,5 млрд дол.

У 2019 році сальдо первинних доходів Австралії становило -41,1 млрд дол., зменшившись у 2020 році до -16,7 млрд дол. Такий позитивний зсув можна пояснити пандемічними обмеженнями, які могли тимчасово скоротити виплати іноземним інвесторам. Утім, уже в 2021 році дефіцит зріс до -38,6 млрд дол., а в наступному 2022 році різко погіршився до -78,5 млрд дол. У 2023 та 2024 роках дефіцит скоротився до -63,4 млрд дол. та -53,7 млрд дол. відповідно, однак залишався суттєвим.

Ситуація в Новій Зеландії виявилася стабільнішою. У 2019 році сальдо первинних доходів становило -5,8 млрд дол. і до 2024 року поступово

погіршилося до -9,1 млрд дол. Таке зростання дефіциту відбувалося помірними темпами, без різких стрибків, характерних для Австралії. Це свідчить про більшу передбачуваність і структурну рівновагу платіжного балансу Нової Зеландії в сфері первинних доходів.

Щодо надходжень первинних доходів, Австралія мала значно вищі показники у порівнянні з Новою Зеландією. Так, у 2019 році до Австралії надійшло 47,5 млрд дол., тоді як до Нової Зеландії лише 6,0 млрд дол. До 2024 року ці показники зросли до 71,6 млрд дол. та 7,9 млрд дол. відповідно. Темпи зростання надходжень до Австралії виявилися динамічнішими, що можна пояснити більшими обсягами австралійських зовнішньоекономічних інвестицій та ширшою участю у міжнародних фінансових потоках.

Водночас виплати за первинними доходами з боку Австралії були майже в десять разів вищими, ніж у Нової Зеландії. Наприклад, у 2022 році Австралія виплатила 141,4 млрд дол., у той час як Нова Зеландія лише 14,1 млрд дол. Загалом, виплати Австралії залишаються високими впродовж усього періоду, досягаючи 125,3 млрд дол. у 2024 році. Нова Зеландія демонструє поступове зростання цього показника з 11,8 млрд дол. у 2019 році до 17,0 млрд дол. у 2024 році.

Загалом, аналіз свідчить про наявність глибшої інтеграції Австралії у глобальні інвестиційні процеси, зокрема через масштабні іноземні інвестиції, що призводить до значних виплат нерезидентам і формує хронічно негативне сальдо первинних доходів.

У той час як Нова Зеландія демонструє помірніші обсяги як надходжень, так і виплат, зберігаючи відносну стабільність та контрольованість у сфері зовнішньоекономічних доходів. Такий контраст відображає не лише відмінності в масштабах економік, але й у стратегічних пріоритетах обох країн у сфері залучення та експорту капіталу.

У таблиці 2.4 наведені дані щодо динаміки вторинних доходів Австралії та Нової Зеландії.

Таблиця 2.4

Динаміка вторинних доходів Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо вторинних доходів Австралії	-461	-1439	-2703	-1800	-1108	-503
Надходження вторинних доходів до Австралії	7543	6621	7220	8495	9021	9855
Виплати вторинних доходів Австралією	8004	8060	9922	10295	10129	10358
Сальдо вторинних доходів Нової Зеландії	-339	-451	-244	-236	45	-648
Надходження вторинних доходів до Нової Зеландії	1766	1543	2020	1964	2761	2371
Виплати вторинних доходів Новою Зеландією	2105	1993	2264	2199	2715	3019

Джерело: складено автором на основі даних [17, 19].

Аналіз динаміки вторинних доходів протягом 2019-2024 років Австралії та Нової Зеландії демонстрували переважно негативне сальдо, що вказує на те, що обсяг переказаних коштів за межі країн перевищував отримані ними трансферти. Проте характер і масштаби цих операцій суттєво відрізнялися, відображаючи різні підходи держав до участі в системах міжнародних трансфертів та соціальних зобов’язань перед іншими країнами.

Сальдо вторинних доходів Австралії залишалося від’ємним протягом усього аналізованого періоду. У 2019 році дефіцит становив -0,46 млрд дол., досягнувши максимуму у 2021 році у -2,70 млрд дол. В наступні роки ситуація дещо стабілізувалась: у 2022 році дефіцит зменшився до -1,80 млрд дол., у 2023 році до -1,11 млрд дол., а в 2024 році до -0,50 млрд дол.

На відміну від Австралії, сальдо вторинних доходів Нової Зеландії було ближчим до нульового значення, а в окремих роках навіть набувало позитивного значення. Так, у 2019-2022 роках дефіцит коливався в межах від -0,34 до -0,23 млрд дол., а в 2023 році спостерігалося позитивне сальдо у розмірі +0,05 млрд дол., що свідчить про переважання надходжень над

виплатами. Проте вже у 2024 році дефіцит зріс до -0,65 млрд дол. Таким чином, Нова Зеландія демонструє більш збалансовану участь у міжнародних потоках вторинних доходів.

Показники надходжень вторинних доходів засвідчують, що Австралія постійно отримувала значно більші обсяги таких доходів порівняно з Новою Зеландією. У 2019 році до Австралії надійшло 7,54 млрд дол., а в 2024 році цей показник зріс до 9,86 млрд дол. Загалом, надходження зростали помірними, але стабільними темпами, що свідчить про сталі потоки соціальних, гуманітарних та інших трансфертів на користь австралійських домогосподарств, інституцій чи державних структур.

Натомість обсяги надходжень до Нової Зеландії були в рази меншими: від 1,77 млрд дол. у 2019 році до максимуму 2,76 млрд дол. у 2023 році, після чого у 2024 році вони знизилися до 2,37 млрд дол. Попри менший масштаб, темпи зростання у 2020-2023 роках свідчать про посилення ролі зовнішніх джерел доходу в соціальній сфері країни.

Що стосується виплат за вторинними доходами, Австралія здійснювала значні щорічні трансферти, які коливалися від 8,00 млрд дол. у 2019 році до 10,36 млрд дол. у 2024 році. Таким чином, країна є активним донором у міжнародних гуманітарних, соціальних та технічних програмах, або ж має значні зовнішні зобов’язання, наприклад, щодо міжнародної допомоги чи репатріаційних платежів.

Водночас виплати Нової Зеландії залишались на значно нижчому рівні: з 2,10 млрд дол. у 2019 році вони зросли до 3,02 млрд дол. у 2024 році. Така динаміка є відносно стабільною, а коливання у виплатах не є різкими, що також свідчить про збалансовану міжнародну політику у сфері соціальних трансфертів.

Отже, обидві країни мають від’ємне сальдо вторинних доходів, однак в Австралії ці дисбаланси більш масштабні й стійкі. Нова Зеландія ж демонструє прагнення до досягнення фінансової рівноваги у цій сфері. Водночас обсяги операцій Австралії свідчать про її вищу вагу в міжнародних системах

фінансової допомоги та соціальних переказів. Такий контраст пояснюється не лише відмінностями в розмірах економік, але й у структурі їхніх зовнішніх зобов'язань та зовнішньоекономічних пріоритетів.

Таблиця 2.5

Динаміка балансу поточних операцій Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Поточний рахунок Австралії	-288	24899	40641	5707	-5186	-34402
Поточний рахунок Нової Зеландії	-5945	-2401	-14804	-21627	-17065	-15978

Джерело: складено автором на основі даних [21-22].

Поточний рахунок платіжного балансу є ключовим показником зовнішньоекономічної стійкості країни, оскільки відображає співвідношення між надходженнями та виплатами за товарами, послугами, первинними й вторинними доходами. Порівняння динаміки поточних рахунків Австралії та Нової Зеландії у 2019-2024 роках свідчить про суттєві відмінності в тенденціях і рівні зовнішньоекономічної збалансованості обох країн.

У 2019 році Австралія перебувала майже в стані рівноваги поточного рахунку, та сальдо становило лише -0,29 млрд дол., що свідчить про відповідність між зовнішніми надходженнями та виплатами. Вже у 2020 році спостерігався стрімкий перехід до профіциту у +24,90 млрд дол., який ще більш зріс у 2021 році до рекордних +40,64 млрд дол. Це стало наслідком сприятливої кон'юнктури на сировинних ринках. У 2022 році профіцит суттєво скоротився до +5,71 млрд дол., після чого у 2023 році рахунок знову став від'ємним у -5,19 млрд дол., а у 2024 році дефіцит досяг значного рівня у -34,40 млрд дол. Така динаміка свідчить про високу волатильність поточного рахунку Австралії, що залежить від коливань на глобальних ринках та внутрішніх макроекономічних зсувів.

На відміну від Австралії, Нова Зеландія протягом усього аналізованого періоду демонструвала стійке від'ємне сальдо поточного рахунку. У 2019 році

дефіцит становив -5,95 млрд дол., у 2020 році дещо скоротився до -2,40 млрд дол., однак вже у 2021 році розширився до -14,80 млрд дол. Найглибшого дефіциту поточний рахунок досяг у 2022 році у -21,63 млрд дол. У 2023 році ситуація частково покращилась, і дефіцит знизився до -17,07 млрд дол., а в 2024 році становив -15,98 млрд дол. Таким чином, хоча ситуація дещо стабілізувалася, Нова Зеландія залишається в зоні стійкого поточного дефіциту.

Порівняльний аналіз свідчить про принципову різницю між країнами. Австралія, незважаючи на падіння у 2023–2024 роках, загалом продемонструвала здатність до формування суттєвого профіциту у попередні роки, зокрема внаслідок сильного експорту корисних копалин та інших сировинних ресурсів. Це дає змогу їй час від часу забезпечувати позитивне сальдо поточних операцій, навіть попри значний дефіцит первинних доходів.

Натомість Нова Зеландія є типовим прикладом країни-імпортера з хронічним дефіцитом поточного рахунку. Такий стан речей може бути обумовлений високим рівнем імпорту споживчих і капітальних товарів, значними виплатами доходів нерезидентам, а також меншою експортною спроможністю у порівнянні з Австралією. Водночас варто відзначити відносну стабільність цього дефіциту, що свідчить про прогнозованість зовнішньоекономічної політики Нової Зеландії, хоча й з певною структурною вразливістю.

Підсумовуючи, Австралія протягом 2020-2021 років скористалась сприятливою глобальною економічною ситуацією для формування високого профіциту поточного рахунку, однак уже в 2024 році опинилася в зоні суттєвого дефіциту. Натомість Нова Зеландія протягом усього періоду залишалась у хронічному дефіциті, який лише частково зменшувався в окремі роки. Ці відмінності відображають не лише різний економічний потенціал, а й різну ступінь залежності обох країн від зовнішніх економічних факторів.

2.3. Фінансові рахунки Австралії та Нової Зеландії: структурний аналіз та тенденції розвитку

У сучасних умовах глобальної фінансової інтеграції країни стикаються з постійними викликами, пов'язаними з рухом капіталу, коливаннями інвестиційних потоків та змінами в міжнародному фінансовому середовищі. Вивчення динаміки та структури фінансових рахунків Австралії та Нової Зеландії дозволяє не лише ідентифікувати їхню зовнішню фінансову поведінку, а й оцінити вплив внутрішньоекономічних та зовнішньополітичних факторів на формування резервів, зміну інвестиційних позицій і здатність країн адаптуватися до нестабільних умов світового фінансового ринку.

У підрозділі сальдо всіх статей фінансового рахунку буде підраховуватись як різниця між капіталом, отриманим країною, та вартістю вивезених інвестицій.

З початку проаналізуємо стан балансу прямих інвестицій (ПІІ) країн, дані за якими наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка прямих іноземних інвестицій Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо ПІІ для Австралії	29846	10578	24337	-54381	18881	39560
Відплив ПІІ з Австралії	8899	7399	7182	124746	13599	15670
Приплив ПІІ в Австралію	38745	17977	31519	70365	32480	55230
Сальдо ПІІ для Нової Зеландії	4474	3413	5609	7487	3824	1637
Відплив ПІІ з Нової Зеландії	-1559	722	-1069	853	-231	1510
Приплив ПІІ в Нову Зеландію	2916	4135	4540	8340	3592	3147

Джерело: складено автором на основі даних [23-24].

Динаміка прямих іноземних інвестицій відіграє ключову роль у формуванні зовнішньоекономічного потенціалу та довгострокової фінансової стабільності країни. Протягом 2019-2024 років Австралія та Нова Зеландія демонстрували різні масштаби та напрями руху ПІІ, що відображає

відмінності в економічному потенціалі, рівні відкритості ринку та інвестиційній привабливості обох країн.

Австралія загалом зберігала позитивне сальдо прямих іноземних інвестицій у більшості років, за винятком 2022 року, коли зафіксовано від'ємне сальдо на рівні -54,4 млрд дол. У 2019 році сальдо ПІІ становило +29,8 млрд дол., де приплив інвестицій (38,7 млрд дол.) істотно перевищував їхній відплив (8,9 млрд дол.). У 2020 році, на тлі пандемії, активність інвесторів зменшилася, і сальдо впало до 10,6 млрд дол., однак залишилося позитивним. У 2021 році ситуація покращилася, та сальдо зросло до 24,3 млрд дол., при суттєвому збільшенні припливу капіталу (31,5 млрд дол.).

Найбільш драматичні зміни відбулися у 2022 році. Обсяг відпливу ПІІ з Австралії різко зріс до 124,7 млрд дол., що перевищило обсяг залучених інвестицій (70,4 млрд дол.), і зумовило глибоке негативне сальдо у понад -54 млрд дол. Така ситуація могла бути спричинена репатріацією капіталу інвесторами, геополітичною напруженістю чи внутрішніми фінансовими ризиками. Втім, уже в 2023 році баланс повернувся до позитивної зони у 18,9 млрд дол., а в 2024 році сальдо значно зросло до 39,6 млрд дол., що відбулося за рахунок зростання припливу іноземного капіталу до 55,2 млрд дол. при помірному відпливі у 15,7 млрд дол.

Нова Зеландія, порівняно з Австралією, характеризувалась значно меншими обсягами ПІІ, але загалом також демонструвала переважно позитивне сальдо інвестиційного рахунку. У 2019 році сальдо ПІІ становило 4,5 млрд дол. і залишалося в позитивній зоні протягом усього періоду, за винятком 2024 року, коли скоротилося до 1,6 млрд дол. У 2020 році приплив ПІІ досяг 4,1 млрд дол., при незначному відпливі (0,7 млрд дол.), а у 2021 сальдо зросло до 5,6 млрд дол. У 2022 році відзначалося подальше зростання інвестиційної активності: приплив ПІІ збільшився до 8,3 млрд дол., а сальдо до 7,5 млрд дол.

Варто звернути увагу на специфіку показників відпливу ПІІ з Нової Зеландії: у деякі роки зафіксовано від'ємні значення, що свідчить про повернення раніше вкладених капіталів до країни або корекцію статистичних

даних. Зокрема, у 2019 та 2021 роках ці показники становили відповідно -1,56 млрд дол. і -1,07 млрд дол., що штучно підвищило сальдо. У 2024 році, попри відносно стабільний приплив (3,1 млрд дол.), сальдо знизилося через відплив капіталу на рівні 1,51 млрд дол.

Загалом, Австралія за аналізований період продемонструвала значно вищу активність як у залученні, так і в розміщенні ПІІ. Її ринки залишаються привабливими для міжнародного капіталу, проте висока волатильність інвестиційних потоків свідчить про чутливість до зовнішніх і внутрішніх ризиків. Нова Зеландія, хоча й оперує меншими обсягами, демонструє більш помірну і передбачувану динаміку прямих інвестицій. Її стабільні позитивні сальдо свідчать про збереження інтересу іноземних інвесторів, навіть у періоди глобальної економічної нестабільності.

Отже, австралійська модель прямих інвестицій ґрунтується на масштабному залученні капіталу з одночасно високим рівнем його виведення, що надає гнучкість, але створює ризики зовнішньої залежності. У свою чергу, новозеландська стратегія заснована на стабільності та обмеженості потоків, що підвищує інвестиційну стійкість, хоча і звужує потенціал для масштабного зростання.

Таблиця 2.7

Динаміка портфельних іноземних інвестицій Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо портфельних інвестицій для Австралії	-31633	-3524	-85145	80276	-10038	29096
Відплив портфельних інвестицій з Австралії	58601	42886	139198	18388	63376	97176
Приплив портфельних інвестицій в Австралію	26969	39362	54052	98664	53338	126272
Сальдо портфельних інвестицій для Нової Зеландії	-3816	-9232	9432	4374	11157	12427
Відплив портфельних інвестицій з Нової Зеландії	4774	10181	3601	-749	2139	10569
Приплив портфельних інвестицій в Нову Зеландію	957	949	13033	3625	13296	22997

Джерело: складено автором на основі даних [25-26].

Аналіз динаміки портфельних інвестицій Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки свідчить про суттєві відмінності в обсягах, структурі та волатильності потоків капіталу між цими двома країнами. Австралія, як більша економіка з глибшими фінансовими ринками, має значно вищі показники як припливу, так і відпливу портфельного капіталу, у той час як Нова Зеландія демонструє більш поміркована, але стабільну динаміку.

У 2019 році сальдо портфельних інвестицій в Австралії було від'ємним і становило -31,6 млрд дол. Приплив інвестицій склав 26,9 млрд дол., тоді як відплив - 58,6 млрд дол. Такий значний відтік свідчить про активну участь австралійських інвесторів на закордонних ринках. У 2020 році дефіцит скоротився до -3,5 млрд дол., що стало наслідком скорочення відпливу до 42,9 млрд дол. на тлі зростання припливу капіталу до 39,4 млрд дол. Це було зумовлено загальним зниженням активності інвесторів через пандемію COVID-19.

2021 рік приніс Австралії найбільший дефіцит портфельних інвестицій за весь період у -85,1 млрд дол. При цьому відплив капіталу досяг 139,2 млрд дол., тоді як приплив лише 54,1 млрд дол. Це свідчить про перерозподіл фінансових ресурсів на користь зовнішніх активів. Проте вже у 2022 році ситуація кардинально змінилася: приплив інвестицій зріс до 98,7 млрд дол., тоді як відплив становив лише 18,4 млрд дол., що забезпечило рекордне позитивне сальдо у 80,3 млрд дол.

У 2023 році сальдо знову стало негативним у -10,0 млрд дол. Приплив і відплив були відносно збалансованими (53,3 млрд дол. і 63,4 млрд дол. відповідно), однак не вдалося зберегти позитивну тенденцію попереднього року. У 2024 році Австралія знову продемонструвала позитивне сальдо у 29,1 млрд дол. на тлі суттєвого припливу капіталу (126,3 млрд дол.) і порівняно менших обсягів відпливу (97,2 млрд дол.). Це свідчить про зростання попиту на австралійські боргові інструменти та акції.

На цьому тлі Нова Зеландія демонструє значно менші за обсягом, але стабільніші показники. У 2019 році її дефіцит портфельних інвестицій становив -3,8 млрд дол., з припливом 1,0 млрд дол. та відпливом 4,8 млрд дол. У 2020 році дефіцит зріс до -9,2 млрд дол., що супроводжувалося незначним

зростанням припливу (0,95 млрд дол.) і суттєвим збільшенням відпливу (10,2 млрд дол.). Проте вже у 2021 році сальдо стало позитивним у розмірі 9,4 млрд дол., що пояснюється зростанням припливу до 13,0 млрд дол. і скороченням відпливу до 3,6 млрд дол. У 2022 році динаміка залишалася позитивною, та сальдо становило 4,4 млрд дол. На відміну від Австралії, у Новій Зеландії зафіксовано від'ємне значення відпливу у розмірі -0,75 млрд дол. У 2023 році приплив портфельних інвестицій склав 13,3 млрд дол., відплив 2,1 млрд дол., сальдо - 11,2 млрд дол. У 2024 році спостерігалося зростання як припливу (23,0 млрд дол.), так і відпливу (10,6 млрд дол.), що забезпечило позитивне сальдо в розмірі 12,4 млрд дол.

Загалом, Австралія продемонструвала високу волатильність портфельних інвестицій із великими коливаннями сальдо: від глибоких дефіцитів до значного профіциту. Це свідчить про активну інтеграцію країни у глобальні фінансові ринки, але також і про залежність від зовнішніх інвесторів. У той час як Нова Зеландія, попри менші обсяги операцій, демонструє відносну стабільність та позитивну динаміку, зберігаючи позитивне сальдо з 2021 року. Такий контраст між країнами ілюструє відмінності у структурі фінансових ринків, рівні відкритості та фінансовій стратегії залучення і розміщення капіталу.

Таблиця 2.8

Динаміка інших іноземних інвестицій Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо інших інвестицій Австралії	5806	-39629	47358	-34219	-6083	10974
Надання кредитів з Австралії	8004	33134	7418	40053	-26202	26063
Отримання кредитів в Австралії	13810	-6495	54776	5834	-32285	37037
Сальдо інших інвестицій Нової Зеландії	2217	1308	-670	1885	-3982	-5141
Надання кредитів з Нової Зеландії	-1822	-1182	-4131	-36	-3387	774
Отримання кредитів в Нової Зеландії	395	126	-4801	1850	-7370	-4367

Джерело: складено автором на основі даних [27-28].

Аналіз динаміки інших іноземних інвестицій Австралії та Нової Зеландії у 2019-2024 роках свідчить про значні коливання обсягів залучення та надання короткострокових і середньострокових капіталів, переважно у формі міжбанківських кредитів, депозитів, торговельного кредитування тощо. Відмінності між країнами проявляються не лише у масштабах цих операцій, а й у структурі кредитних відносин з нерезидентами.

У 2019 році Австралія мала позитивне сальдо інших іноземних інвестицій на рівні 5,8 млрд дол., що сформувалося внаслідок перевищення отриманих кредитів (13,8 млрд дол.) над наданими (8,0 млрд дол.). У 2020 році ситуація кардинально змінилася: на фоні зростання обсягів наданих кредитів до 33,1 млрд дол. та скорочення отриманих до -6,5 млрд дол., сальдо стало від'ємним і склало -39,6 млрд дол. Це свідчить про значне зростання зовнішньої активності австралійських фінансових установ, яке не супроводжувалося відповідним залученням капіталу.

У 2021 році Австралії вдалося компенсувати втрати попереднього року: сальдо зросло до 47,4 млрд дол. завдяки суттєвому припливу коштів з-за кордону (54,8 млрд дол.) при відносно помірному обсязі наданих кредитів (7,4 млрд дол.). Проте вже у 2022 році баланс знову став від'ємним — -34,2 млрд дол. Це було зумовлено значним зростанням обсягів наданих кредитів (40,1 млрд дол.) при відносно низькому рівні залучень (5,8 млрд дол.). Подібна динаміка відображає нестійкий характер зовнішньої кредитної політики Австралії, яка є дуже чутливою до коливань міжнародного попиту на капітал.

У 2023 році Австралія дещо покращила позиції: дефіцит скоротився до -6,1 млрд дол. на фоні позитивного значення наданих кредитів (-26,2 млрд дол.) і отриманих коштів (-32,3 млрд дол.), що свідчить про певну стабілізацію. У 2024 році сальдо знову стало позитивним у 11,0 млрд дол., коли обсяг залучених інвестицій досяг 37,0 млрд дол., а наданих 26,1 млрд дол.

Нова Зеландія характеризувалася значно меншими за обсягом потоками інших іноземних інвестицій, проте динаміка також демонструвала коливання. У 2019 році країна мала позитивне сальдо 2,2 млрд дол., при незначному

отриманні капіталу (0,4 млрд дол.) та нетиповому негативному значенні наданих кредитів (-1,8 млрд дол.), що, ймовірно, відображає репатріацію попередньо вкладених коштів. У 2020 році сальдо знизилось до 1,3 млрд дол., тоді як у 2021 році спостерігався негативний баланс у -0,7 млрд дол. за рахунок великих обсягів відпливу капіталу.

Позитивна динаміка була зафіксована у 2022 році, та сальдо зросло до 1,9 млрд дол. на фоні зростання залучених кредитів до 1,9 млрд дол. і майже повної відсутності відпливу (-0,04 млрд дол.).

Проте у 2023 році ситуація знову змінилася, та сальдо стало від'ємним на рівні -4,0 млрд дол. через негативні значення як за наданням кредитів (-3,4 млрд дол.), так і за отриманням (-7,4 млрд дол.). У 2024 році Нова Зеландія зафіксувала подальше погіршення сальдо у -5,1 млрд дол., що обумовлено зменшенням припливу капіталу до -4,4 млрд дол. при позитивному значенні наданих кредитів (0,8 млрд дол.).

Узагальнюючи, можна зазначити, що Австралія продемонструвала значно більші обсяги інших інвестицій та вищу волатильність сальдо, що пояснюється розвиненішим фінансовим сектором та активною участю у глобальному кредитному ринку. При цьому спостерігалася чітка циклічність: періоди активного залучення змінювалися фазами масового надання кредитів. Нова Зеландія, своєю чергою, демонструвала обмежену, але більш передбачувану динаміку, хоча в останні два роки спостерігалася тенденція до наростання дефіциту в інших інвестиціях.

Таким чином, стратегічні відмінності між країнами в управлінні іншими іноземними інвестиціями відображають їхню роль у міжнародних фінансових потоках: Австралія – як активний учасник глобального ринку капіталу, Нова Зеландія – як більш обережний гравець з помірним рівнем інтеграції.

У таблиці 2.9 наведені дані щодо стану фінансових рахунків Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки. Позитивний знак фінансового рахунку свідчить про те, що країна більше інвестує за кордон, ніж отримує зовнішніх фінансових ресурсів з-за кордону.

Таблиця 2.9

Порівняння динаміки фінансових рахунків Австралії та Нової Зеландії за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Фінансовий рахунок Австралії	3776	31802	42981	10470	1789	-34905
Фінансовий рахунок Нової Зеландії	-4488	-5349	-11362	-15141	-11262	-131

Джерело: складено автором на основі даних [29-31].

Фінансовий рахунок платіжного балансу відображає чистий потік капіталу як залученого з-за кордону, так і інвестованого за межі країни. Позитивне сальдо свідчить про те, що країна більше інвестує за кордон, ніж отримує зовнішніх ресурсів, тобто виступає нетто-кредитором. Натомість від'ємне сальдо означає, що країна приваблює більше зовнішніх фінансових ресурсів, ніж вкладає за межами свого ринку. Порівняння Австралії та Нової Зеландії у цьому контексті дозволяє простежити глибші структурні відмінності у їхніх зовнішньоекономічних орієнтирах.

Австралія протягом більшості останніх років демонструвала позитивне сальдо фінансового рахунку, що свідчить про домінування інвестицій за кордон над надходженням зовнішнього капіталу. У 2019 році сальдо становило 3,8 млрд дол., а вже у 2020 році зросло до 31,8 млрд дол. Такий стрибок може бути наслідком зростання зовнішніх активів у відповідь на глобальну економічну невизначеність, пов'язану з пандемією COVID-19. У 2021 році цей показник сягнув максимуму 43,0 млрд дол., що чітко засвідчує інтенсивну експансію австралійського капіталу за межі країни.

Проте вже у 2022 році позитивне сальдо скоротилося до 10,5 млрд дол., а в 2023 році до 1,8 млрд дол. Це може свідчити про поступове зниження зовнішньої інвестиційної активності або, навпаки, зростання привабливості австралійських активів для іноземних інвесторів, внаслідок чого збільшується приплив капіталу в країну. У 2024 році Австралія вперше за період аналізу зафіксувала від'ємне сальдо фінансового рахунку у розмірі -34,9 млрд дол., що

означає, що вона більше залучила фінансових ресурсів з-за кордону, ніж вивезла. Такий злам тренду може бути пов’язаний як із внутрішніми потребами в капіталі, так і з глобальними інвестиційними перетоками.

На відміну від Австралії, Нова Зеландія протягом усього аналізованого періоду мала від’ємне сальдо фінансового рахунку, що свідчить про її залежність від зовнішнього капіталу. У 2019 році показник становив -4,5 млрд дол., у 2020 -5,3 млрд дол., а у 2021 -11,4 млрд дол. Таким чином, країна активно залучала іноземні інвестиції для фінансування внутрішніх потреб, зокрема поточного рахунку, який також перебував у зоні дефіциту. У 2022 році від’ємне сальдо зросло до -15,1 млрд дол., а в 2023 зменшилося до -11,3 млрд дол. У 2024 році дефіцит скоротився майже до нуля – лише -0,13 млрд дол., що може свідчити про певну стабілізацію фінансової ситуації в країні та зменшення залежності від зовнішнього фінансування.

Загалом, фінансова поведінка двох країн різко контрастує. Австралія тривалий час виступала нетто-інвестором у світову економіку, вкладаючи значні обсяги капіталу за кордон, у той час як Нова Зеландія протягом усього періоду залишалась нетто-одержувачем фінансових ресурсів, задовольняючи внутрішні потреби за рахунок залучення зовнішнього капіталу. Такий контраст відображає не лише різний масштаб і структуру економік, а й різний рівень фінансової автономії та інтеграції у глобальні інвестиційні процеси.

РОЗДІЛ 3
ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ АВСТРАЛІЇ ТА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ З УКРАЇНОЮ

Актуальність вивчення особливостей зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії з Україною зумовлена необхідністю розширення географії економічного співробітництва України в умовах глобальних трансформацій і зростаючих викликів безпеки. Австралія та Нова Зеландія, як високорозвинені країни Азійсько-Тихоокеанського регіону, мають значний економічний потенціал, стійкі торговельні позиції та демонструють політичну й гуманітарну підтримку Україні, що створює сприятливі передумови для розвитку двосторонніх відносин. Аналіз структури та динаміки взаємної торгівлі, інвестиційної взаємодії та фінансового співробітництва є важливою умовою формування ефективної стратегії зовнішньоекономічної політики України з урахуванням нових глобальних реалій і пріоритетів післявоєнного відновлення.

У таблиці 3.1 наведені дані щодо динаміки товарної торгівлі України з Австралією та Новою Зеландією.

Таблиця 3.1

Динаміка товарної торгівлі України з Австралією та Новою Зеландією за 2020-2024 роки, у млн. дол.

	2020	2021	2022	2023	2024
Експорт України до Австралії	42,3	60,9	18,7	17,7	16,4
Імпорт України з Австралії	25,7	154,4	217,5	79,5	118,7
Торгівельний баланс України з Австралією	16,6	-93,5	-198,8	-61,7	-102,2
Експорт України до Нової Зеландії	9,7	12,1	4,5	2,1	2,5
Імпорт України з Нової Зеландії	19,1	23,4	12,8	22,2	26,6
Торгівельний баланс України з Новою Зеландією	-9,4	-11,3	-8,3	-20,2	-24,1

Джерело: складено автором на основі даних [32-38].

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що протягом 2020-2024 років товарна торгівля України з Австралією та Новою Зеландією залишалася

обмеженою за обсягами, проте демонструвала чітко виражену негативну динаміку торговельного балансу для України. Порівняння даних свідчить про наростання асиметрії у двосторонньому обміні, що стало особливо помітним після початку повномасштабної війни у 2022 році, яка суттєво вплинула на експортний потенціал країни та логістику.

Торгівля з Австралією в 2020 році характеризувалася позитивним для України сальдо у 16,6 млн дол., що стало наслідком переважання експорту (42,3 млн дол.) над імпортом (25,7 млн дол.). Це був єдиний рік у п'ятирічному періоді, коли Україна мала позитивний торговельний баланс із цією країною. У 2021 році відбулося різке зростання імпорту з Австралії до 154,4 млн дол., при цьому український експорт досяг максимуму за період у 60,9 млн дол. Однак такий стрибок імпорту призвів до формування значного дефіциту торговельного балансу у 93,5 млн дол.

Ситуація ще більше загострилася у 2022 році: експорт знизився до 18,7 млн дол., тоді як імпорт зріс до 217,5 млн дол. Це зумовило рекордне негативне сальдо на рівні 198,8 млн дол. Падіння експорту пов'язане з масштабними воєнними діями, зниженням виробництва, логістичними перешкодами та блокуванням морських портів. У 2023 році український експорт продовжував знижуватися (17,7 млн дол.), тоді як імпорт скоротився до 79,5 млн дол., що дозволило трохи зменшити дефіцит до 61,7 млн дол. Проте у 2024 році ситуація знову погіршилася: експорт впав до 16,4 млн дол., імпорт зріс до 118,7 млн дол., і від'ємне сальдо знову зросло до 102,2 млн дол.

Щодо Нової Зеландії, обсяги торгівлі з цією країною є ще меншими, однак вони також демонструють сталі негативні для України тенденції. У 2020 році експорт становив 9,7 млн дол., імпорт - 19,1 млн дол., сальдо - -9,4 млн дол. У 2021 році ситуація не змінилася: експорт зріс до 12,1 млн дол., але імпорт до 23,4 млн дол., що поглибило дефіцит до 11,3 млн дол. У 2022 році, як і у випадку з Австралією, обсяг експорту різко скоротився до 4,5 млн дол., а імпорт зменшився до 12,8 млн дол. Незважаючи на скорочення обсягів торгівлі, сальдо залишалося негативним у розмірі 8,3 млн дол.

У 2023 році експорт з України впав до 2,1 млн дол., імпорт натомість зріс до 22,2 млн дол., сформувавши дефіцит у розмірі 20,2 млн дол. У 2024 році обсяг експорту залишився майже незмінним (2,5 млн дол.), тоді як імпорт збільшився до 26,6 млн дол. У результаті сальдо погіршилось до -24,1 млн дол. Таким чином, усі п’ять років спостерігалося системне перевищення імпорту над експортом, з тенденцією до зростання розриву в останні роки.

Загалом, структура торгівлі з обома країнами вказує на те, що Україна переважно імпортує, а експортні можливості залишаються обмеженими як через зовнішні фактори (війна, логістика), так і через слабку номенклатурну представленість українських товарів на ринках Океанії. При цьому Австралія займає більшу частку у товарообміні, але й становить більший виклик для торговельного балансу України. Нова Зеландія, хоча й менш вагомий партнер за абсолютними показниками, також генерує хронічний дефіцит.

Структура товарної торгівлі України з Австралією та Новою Зеландією характеризується обмеженим обсягом і невисоким рівнем диверсифікації, з переважанням сировинної продукції в українському експорті та імпорту технологічних, харчових і промислових товарів із зазначених країн.

Український експорт до Австралії традиційно включав чорні метали, вироби з них, соняшникову олію, добрива, окремі види сільськогосподарської продукції (зернові, продукти переробки), а також незначні поставки машинобудівної продукції. Після 2022 року експорт значно скоротився й фактично обмежився окремими партіями аграрних товарів і напівфабрикатів. При цьому зменшення обсягів засвідчує вразливість цієї структури до логістичних збоїв, зокрема через віддаленість регіону та морську блокаду.

Імпорт з Австралії більш структурно насичений і охоплює переважно мінеральну сировину (включаючи вугілля, руду), продукти хімічної промисловості, лікарські засоби, добрива, машинобудівну продукцію, а також продукцію харчової та переробної промисловості. У 2022–2024 роках зафіксовано суттєве зростання імпорту, що свідчить як про гуманітарну та

технічну підтримку, так і про розширення закупівель сировини, необхідної для енергетичного сектору України [32].

Український експорт до Нової Зеландії завжди мав обмежене значення і включав переважно продукти аграрного походження (зерно, продукти переробки), а також незначні обсяги металургійної продукції. Через географічну віддаленість і брак прямих логістичних маршрутів цей експорт є маргінальним і нестійким, з тенденцією до скорочення в останні роки.

Імпорт з Нової Зеландії формують головно продукція харчової промисловості (молочні продукти, зокрема вершкове масло, сири, молочна сироватка), а також вино, алкогольні напої, насіння, засоби захисту рослин, іноді фармацевтична продукція. Така структура свідчить про домінування високоякісної переробленої продукції, на яку Україна має стабільний попит [33].

Отже, товарна структура зовнішньої торгівлі України з Австралією та Новою Зеландією є асиметричною: Україна експортує переважно сировину й напівфабрикати, тоді як імпортує готову продукцію з високою доданою вартістю. Це підкреслює потребу у стратегічній трансформації зовнішньоекономічної політики в напрямі нарощування експорту продукції переробної галузі, розширення номенклатури товарів і стимулювання співпраці з підприємствами цих країн.

Торгівля послугами між Україною, Австралією та Новою Зеландією має значно менший масштаб порівняно з торгівлею товарами, проте відіграє важливу роль у формуванні зовнішньоекономічного балансу, особливо в умовах глобалізації цифрової економіки та зростання попиту на високотехнологічні й освітні послуги.

Український експорт послуг до Австралії традиційно включає послуги у сфері інформаційних технологій, телекомунікацій, професійного консалтингу, інженерії, а також освітні послуги, зокрема дистанційне навчання та академічну співпрацю. Помітну частку також складають транспортні та логістичні послуги, які забезпечують функціонування торгівлі товарами. ІТ-

послуги залишаються ключовою статтею експорту, з огляду на високий рівень кваліфікації українських фахівців і стабільний попит з боку австралійського бізнесу.

Імпорт послуг з Австралії до України охоплює здебільшого освітні послуги (навчання українських студентів в австралійських університетах), юридичний і фінансовий консалтинг, а також послуги у сфері охорони здоров'я, наукових досліджень і реклами. Частково зростає частка цифрових послуг, зокрема програмного забезпечення, але через воєнні умови вона залишається обмеженою [39].

У випадку з Новою Зеландією, структура торгівлі послугами ще менш масштабна й сконцентрована головно у сфері освіти, туризму (до 2022 року) та цифрових сервісів. Українські компанії, особливо з IT-сфери, надають послуги новозеландським клієнтам, однак це має епізодичний характер. Зі свого боку, Нова Зеландія експортує в Україну навчальні, консалтингові, медичні та екологічні послуги [39].

У воєнний період 2022-2025 років структура торгівлі послугами зазнала змін: скоротився туристичний обмін, але зросла частка цифрових послуг, зокрема віддаленого обслуговування, хмарних технологій і професійної підтримки. Українські IT-компанії продовжили працювати, що дозволило зберегти частину експортного потенціалу навіть в умовах повномасштабної війни.

Загалом, торгівля послугами України з Австралією та Новою Зеландією є перспективним, хоча й недостатньо розвиненим напрямом. Її потенціал полягає у подальшій цифровізації, розвитку віддаленої роботи, поглибленні академічної та інженерної співпраці, а також у залученні австралійських та новозеландських інвестицій у сфери українських освітніх, наукових та IT-платформ.

Інвестиційне співробітництво між Україною, Австралією та Новою Зеландією перебуває на початковому етапі розвитку та характеризується низькими обсягами, фрагментарною структурою й обмеженою кількістю

реальних проєктів. Водночас, з огляду на геополітичну підтримку України з боку обох країн, а також зростаючу потребу в післявоєнному відновленні, це співробітництво має потенціал для активізації [40].

Австралія виступає важливим політичним партнером України у післялютневий період 2022 року, зокрема в частині оборонної допомоги, гуманітарної підтримки та фінансових внесків у міжнародні фонди відновлення. Однак в економічному сенсі прямі інвестиції з Австралії до України залишаються обмеженими. Вони здебільшого представлені участю окремих приватних інвесторів або підприємств у сфері IT, сільського господарства, добувної промисловості та відновлюваної енергетики. Деякі австралійські компанії проявляли зацікавлення у видобутку титану, літію та інших стратегічних ресурсів в Україні, однак реалізація таких проєктів ускладнена війною.

Українські інвестиції в Австралії практично відсутні, за винятком поодиноких випадків участі IT-компаній або стартапів у міжнародних акселераційних програмах і ринках праці. Географічна віддаленість, різниця в нормативно-правових системах та конкуренція на австралійському ринку є ключовими бар’єрами для українського бізнесу.

Інвестиційна взаємодія з Новою Зеландією ще менш масштабна. Прямих новозеландських інвестицій в українську економіку майже не фіксується. В окремих випадках, здебільшого в аграрному секторі або екологічних ініціативах, новозеландські компанії співпрацювали з українськими партнерами на рівні постачання технологій або ноу-хау. Україна, зі свого боку, не має інвестиційних активів у Новій Зеландії [40].

Попри обмеженість співпраці, обидві країни - Австралія й Нова Зеландія мають потенціал стати джерелами перспективного інвестиційного капіталу для України, особливо в контексті післявоєнного відновлення. Йдеться про інвестування у відновлювану енергетику, агротехнології, інфраструктурні проєкти, цифрову економіку, освіту й охорону здоров’я. Додатковим інструментом може стати укладення двосторонніх або тристоронніх

міжурядових угод, що сприятимуть гарантуванню захисту інвесторів, спрощенню візового та податкового режимів, а також створенню спеціальних партнерських фондів.

Отже, інвестиційне співробітництво України з Австралією та Новою Зеландією наразі обмежене, але має значний потенціал для розвитку. Його реалізація потребує не лише дипломатичної активності, а й цілеспрямованої політики економічного просування України на ринки Азійсько-Тихоокеанського регіону.

ВИСНОВКИ

Дослідження особливостей розвитку зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах глобальної невизначеності, проведене у кваліфікаційній роботі, дозволяє сформулювати низку комплексних висновків, які мають не лише теоретичну, але й прикладну цінність.

Так, сучасний етап розвитку світової економіки позначений низкою взаємопов'язаних кризових чинників: пандемією COVID-19, порушенням глобальних ланцюгів постачання, воєнною агресією Росії проти України, енергетичною та інфляційною нестабільністю, зміною клімату. У таких умовах досвід держав, що зуміли зберегти зовнішньоекономічну активність та ефективно адаптуватися до змін, має особливу аналітичну та практичну цінність.

Результати аналізу, проведеного у кваліфікаційній роботі, свідчать про те, що Австралія продемонструвала приклад стійкої макроекономічної поведінки завдяки наявності значного природно-ресурсного потенціалу, гнучкій торговельній політиці та виваженій стратегії диверсифікації зовнішніх ринків. Незважаючи на падіння глобального попиту на деякі ресурси, країна зуміла зберегти позитивне сальдо поточного рахунку, нарощуючи постачання залізної руди, вугілля, газу та інших корисних копалин, зокрема до Китаю, Японії, Індії. Водночас, з огляду на геополітичну напруженість і загрозу надмірної залежності від окремих партнерів, Австралія активізувала економічну співпрацю з США, Канадою, державами ASEAN, а також Європейським Союзом. У фокусі опинилися інвестиції у відновлювану енергетику, "зелену" інфраструктуру, водневу економіку та цифрові технології.

Особливу увагу австралійський уряд приділяє забезпеченню макрофінансової стабільності. Фінансові рахунки країни засвідчують притік капіталу у вигляді портфельних і прямих іноземних інвестицій, що відображає довіру інвесторів до інституційної стабільності Австралії. Хоча спостерігались періоди короткострокового відпливу капіталу, загалом країна залишається

привабливою для глобальних інвесторів, зокрема в умовах посилення ESG-стандартів та пріоритетності сталого розвитку.

Результати аналізу, проведеного у кваліфікаційній роботі, свідчать про те, що Нова Зеландія виявила більш вразливу модель зовнішньоекономічної поведінки через високий рівень залежності від експорту окремих товарних груп, насамперед молочної продукції, м'яса, фруктів та деревини. Торговельний баланс країни у 2021-2024 роках коливався між незначним профіцитом і зростаючим дефіцитом, що відображає нестабільність глобального попиту, коливання цін і логістичні виклики. Поряд з цим, країна активізувала співпрацю в межах Азійсько-Тихоокеанського регіону, беручи участь у CPTPP та інших багатосторонніх угодах, що відкривають доступ до нових ринків і дозволяють зменшити залежність від Китаю.

Макрофінансова політика Нової Зеландії була спрямована на стимулювання внутрішнього попиту, розвиток експортного потенціалу та залучення інновацій. У структурі фінансових рахунків спостерігалися як притоки, так і відпливи капіталу, зокрема за статтею інших інвестицій, що відображає адаптивну поведінку банківського сектору та державних інституцій.

Результати аналізу, проведеного у кваліфікаційній роботі, свідчать про те, що зовнішньоекономічні операції Австралії та Нової Зеландії з Україною залишаються порівняно обмеженими за масштабами, проте демонструють потенціал до розширення, особливо у післявоєнний період. Торгівля з Австралією характеризується переважанням імпорту в Україну (вугілля, технології, медикаменти) над експортом (метали, добрива, продукція АПК), що призводить до хронічного дефіциту торговельного сальдо для України. Аналогічна ситуація простежується у відносинах з Новою Зеландією, де Україна здебільшого імпортує харчові товари високої якості та медичні препарати, а експорт має фрагментарний характер.

Попри це, останні роки позначені зростанням гуманітарної, технічної та фінансової допомоги Україні з боку обох країн. Австралія активно підтримує

Україну у військовій, медичній, освітній сферах, надаючи ресурси для стійкості та відновлення. Нова Зеландія зосереджується на дипломатичній підтримці, експертному супроводі реформ і участі в ініціативах з реконструкції інфраструктури. Обидві країни зацікавлені у забезпеченні міжнародної безпеки, дотриманні принципів міжнародного права та стабільному функціонуванні глобальних ланцюгів постачання.

Враховуючи виклики та можливості, що постали перед світовою економікою, досвід Австралії та Нової Зеландії є цінним для України. Їх здатність до швидкої адаптації, стратегічного планування, розвитку інноваційних секторів і диверсифікації економіки може бути інтегрована в українську зовнішньоекономічну політику. В умовах відбудови після війни доцільно формувати цільові механізми співпраці з цими країнами в таких сферах, як аграрні технології, освіта, IT, енергетика, екологія та фінансові інструменти відновлення.

Отже, розвиток зовнішньоекономічних операцій Австралії та Нової Зеландії в умовах невизначеності демонструє приклад гнучкого реагування на глобальні виклики шляхом зміцнення національних економік, розширення геоекономічної присутності та формування нових форматів міжнародної кооперації. Для України цей досвід може стати основою для переосмислення моделі інтеграції у світову економіку, акцентуючи не лише на кількісних показниках експорту-імпорту, а й на якості, інноваційності та довгостроковій стійкості партнерських зв’язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The 2025 Economic Outlook for Australia and New Zealand: Stability Amidst Uncertainty. Goldman Sachs, Dec 13, 2024. URL: https://www.leanrs.com/insights/the-2025-economic-outlook-for-australia-and-new-zealand-stability-amidst-uncertainty (дата звернення 20.02.25).
2. OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1: New Zealand. OECD, June 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2025-issue-1_83363382-en/full-report/new-zealand_30a0769f.html (дата звернення 20.02.25).
3. Powles, A., & Wallis, J. (2024). Different nightmares, shared dreams? Australia and New Zealand's intuitive alliance. Australian Journal of International Affairs, 78(5), 536–560. URL: https://doi.org/10.1080/10357718.2024.2409977 (дата звернення 20.02.25).
4. Holdrich, J. A., & Patel, S. (2024). Different nightmares, shared dreams? Australia and New Zealand's defence, economic, regulatory, and people-to-people cooperation. Australian Journal of International Affairs, 78(2), 123–148. URL: https://scispace.com/journals/australian-journal-of-international-affairs-5a943qjv (дата звернення 20.02.25).
5. Uncertainty is the biggest threat to Australia's growth this year. Oxford Economics, 2025. URL: https://www.oxfordeconomics.com/resource/uncertainty-is-the-biggest-threat-to-growth-this-year/ (дата звернення 20.02.25).
6. Powell, S. (2024). The Australian economy in 2023-24: Navigating a narrow path. The Economic Record, Wiley. URL: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1475-4932.12647 (дата звернення 20.02.25).
7. Scobie, G. et al. (2024). How vulnerable is New Zealand to economic shocks in its major trading partners? New Zealand Treasury Working Paper, AN-24-04.

URL: https://www.treasury.govt.nz/sites/default/files/2024-04/an24-04.pdf (дата звернення 20.02.25).

8. Reserve Bank of Australia. (2024). RDP 2024-10: How do global shocks affect Australia? RBA Research Discussion Paper. URL: https://www.rba.gov.au/publications/rdp/2024/2024-10.html (дата звернення 20.02.25).
9. Bakhshandesh, H., Gholipour, H. F., & Masih, M. (2023). Global uncertainties and Australian financial markets: A quantile time-series analysis. Journal of International Financial Markets, Institutions and Money, 86, 102574. URL: https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.102574 (дата звернення 20.02.25).
10. Bahmani-Oskooee, M., Nouira, R., & Saafi, S. (2023). Whose policy uncertainty affects commodity trade between Australia and the United States? Australian Economic Papers, 62(1), 101–123. URL: https://doi.org/10.1111/1467-8454.12260 (дата звернення 20.02.25).
11. Australia GDP. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/aus/australia/gdp-gross-domestic-product (дата звернення 10.03.25).
12. New Zealand GDP. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/nzl/new-zealand/gdp-gross-domestic-product (дата звернення 10.03.25).
13. Australia Trade Balance. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/aus/australia/trade-balance-deficit (дата звернення 10.03.25).
14. New Zealand Trade Balance. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/nzl/new-zealand/trade-balance-deficit (дата звернення 17.03.25).
15. Australia. Current Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854 (дата звернення 19.03.25).

16. New Zealand. Current Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854 (дата звернення 19.03.25).
17. Australia Indicators. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/Australia/indicators (дата звернення 19.03.25).
18. Australia - Remittance Inflows To GDP. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/Australia/remittance-inflows-to-gdp-percent-wb-data.html (дата звернення 19.03.25).
19. New Zealand Indicators. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/new-zealand/indicators (дата звернення 31.03.25).
20. New Zealand - Remittance Inflows To GDP. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/new-zealand/remittance-inflows-to-gdp-percent-wb-data.html (дата звернення 31.03.25).
21. Australia. Current Account. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/australia/current-account (дата звернення 1.04.25).
22. New Zealand. Current Account. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/new-zealand/current-account (дата звернення 1.04.25).
23. Australia Foreign Direct Investment. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/aus/australia/foreign-direct-investment (дата звернення 1.04.25).
24. New Zealand Foreign Direct Investment. Macrotrends LLC. URL: https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/nzl/new-zealand/foreign-direct-investment (дата звернення 1.04.25).
25. Australia - Portfolio Investment, Excluding LCFAR. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/australia/portfolio-investment-excluding-lcfar-bop-us-dollar-wb-data.html (дата звернення 4.04.25).

26. New Zealand - Financial account on Portfolio Investment. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/new-zealand/portfolio-equity-net-inflows-bop-us-dollar-wb-data.html (дата звернення 4.04.25).
27. Australia Capital Flows. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/australia/capital-flows (дата звернення 4.04.25).
28. New Zealand Capital Flows. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/new-zealand/capital-flows (дата звернення 4.04.25).
29. Australia. Financial Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854 (дата звернення 4.04.25).
30. New Zealand. Financial Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854 (дата звернення 4.04.25).
31. Balance of Payments and International Investment Position. International Monetary Fund. URL: https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854 (дата звернення 4.04.25).
32. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Австралією // Посольство України в Австралії. URL: https://australia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/315-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-avstralijeju (дата звернення 21.04.25).
33. Торговельно-економічне співробітництво // Посольство Нової Зеландії в Україні URL: https://mfa.gov.ua/embassies/nova-zelandiya (дата звернення 21.04.25).
34. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами у 2020 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/ztt/ztt_u/arh_ztt2020.html (дата звернення 27.04.25).
35. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами у 2021 році. URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt/ztt_u/arh_ztt2021.html (дата звернення 27.04.25).

36. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами у 2022 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/ztt/arh_ztt2022.html (дата звернення 27.04.25).
37. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами у 2023 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/ztt/arh_ztt2023.html (дата звернення 27.04.25).
38. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами у 2024 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/ztt/arh_ztt2024.html (дата звернення 27.04.25).
39. Державна служба статистики України. Річні обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з країнами світу (за видами послуг). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/roztp_ks_vp/arh_roztp_ks_vd_u.htm (дата звернення 27.04.25).
40. CEIC Data. Foreign Direct Investment Flows by Countries. URL: https://www.ceicdata.com/en/ukraine/foreign-direct-investment-flows-by-countries (дата звернення 11.05.25).